

PLAATS VAN DE ORDEDIENST

Van groot belang was bij dit alles dat de OD, al had Six daar ook herhaaldelijk op aangedrongen, uit Engeland geen wapens ontving; waren die wapens wél gearriveerd, dan had stellig de vorming van de 'stoottroepen' een belangrijke impuls gekregen – nu bleef het accent vallen op de spionage en op de voorbereiding van de uitoefening van het militair gezag. Op dat laatste gebied kende de regering aan de OD evenwel slechts de taak toe om als een soort hulppolitie te fungeren. Eind juni '44 deed de minister van oorlog, van Lidth de Jeude, een brief naar Six uitgaan (door ons al in deel 7 aangehaald) waarin opnieuw gewezen werd op de in Londen opgebouwde organisatie van het Militair Gezag en waarin voorts o.m. stond:

'Bijzondere staat van beleg . . . treedt in werking wanneer en naarmate grondgebied door vijand ontruimd . . . Regering acht hoogst ongewenst dat gedurende daaraan voorafgaande vacuüm-periode een ander militair gezag onder ander regime zou optreden . . . Taak OD in eventuele vacuüm-periode moet zijn, zich plaatselijk organiseren en beschikbaar stellen aan betrouwbare plaatselijke overheid tot handhaving orde en rust . . . OD niet bevoegd, personen in militaire dienst te roepen.'

Die brief bereikte Six pas op 16 augustus. Voordien had hij (het regeringsstandpunt was hem al maanden bekend) jegens de Contact-Commissie en jegens het Vaderlands Comité laten betogen dat de regering onverantwoordelijk handelde door in die 'vacuüm-periode' of 'eventuele vacuüm-periode' het gezag in de lucht te laten hangen. De Contact-Commissie had terzake geen oordeel uitgesproken, maar wél geconstateerd dat de opinies van Six en van het Vaderlands Comité (ook het VC zag de OD als een orgaan dat slechts bijstand zou verlenen aan civiele autoriteiten) diametraal tegenover elkaar stonden – de Commissie gaf derhalve Six in overweging, het conflict aan de regering voor te leggen en haar om een nieuwe uitspraak te vragen. Six deed dat, telegrafisch (via 'Albrecht' dus), zijn eigen opinie aldus weergevend: 'KB' (met die initialen duidde hij zich of de OD in zijn telegrammen naar Londen aan) 'ziet in mogelijk en zelfs waarschijnlijk dominerend militair aspect der vacuümsituatie' (d.w.z. dat het 'mogelijk en zelfs waarschijnlijk' was dat dan gewapenderhand zou moeten worden opgetreden, althans dat daarmee zou moeten worden gedreigd) 'een reden om dringend te verzoeken . . . oppergezag voor korte tijd vacuüm in handen harer provinciale en gewestelijke commandanten te leggen.'¹ 'Naar aanleiding

¹ Het is mogelijk dat de groep-'Albrecht' dit telegram pas veel later heeft overgeseind, Gerbrandy's departement althans ontving de uitgewerkte tekst pas op 6 december '44.